

Política mundial en línia

Xavier Ballart

Departament de Ciència Política i de Dret Públic
Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia
i Facultat de Ciències de la Comunicació
Universitat Autònoma de Barcelona

Resum

La innovació s'ha convertit en el principal repte de les societats actuals (Gopalakrishnan, S., Damanpour, F., 1997), que estan en permanent transformació (revolució tecnològica, economia globalitzada, internacionalització dels principals problemes socials). L'adaptació de les universitats a aquest entorn canviant requereix canvis en les seves dues principals funcions: la recerca i la docència.

Aquest treball es dedica a una innovació docent aplicada a dues assignatures diferents de l'àmbit de les ciències socials relacionades amb la política comparada i l'avaluació de la gestió pública. Ambdós casos segueixen la mateixa lògica i, per això, es presenten conjuntament. Primer es va desenvolupar l'aplicació per l'assignatura Política Comparada a la Facultat de Ciències de la Comunicació i, en considerar que havia estat un èxit, es va decidir seguir la mateixa estratègia amb una assignatura de l'itinerari de Gestió Pública que s'imparteix a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia.

Lògicament, aquesta innovació docent no és una novetat radical (Osborne, 1998). No s'ha inventat res ni tan sols es pot afirmar que utilitzar una plataforma digital suposi l'aplicació d'una nova tecnologia, però sí que hi ha una idea que s'ha posat a la pràctica i sí que s'ha creat un nou producte que fins i tot es pot considerar un servei a la societat, i aquest producte ha estat elaborat pels estudiants. Hi ha doncs, innovació en la mesura que la generació d'una idea i el desenvolupament o l'adaptació d'una tecnologia coneguda s'han transformat en una realitat tangible que qualsevol ciutadà pot utilitzar. En fer-ho, s'ha canviat els comportaments dels estudiants que han vist en aquesta eina noves possibilitats i oportunitats d'aprenentatge.

Seguint el model proposat pels coordinadors del llibre, en aquest text es presenten els principals objectius del projecte, el treball que varen haver de fer els estudiants, la metodologia seguida per convertir el projecte en una realitat i els seus principals resultats.

Àmbit general d'interès de la innovació

La creació d'una plataforma digital visible externament és una eina efectiva per incrementar la motivació dels estudiants, ja que es difonen els treballs que ells mateixos realitzen i faciliten a la societat un coneixement molt útil.

1. Objectius

1. El primer objectiu del projecte d'innovació que aquí es presenta va ser crear un instrument que convertís la part aplicada del curs en un projecte col·lectiu, útil socialment i que perdurés més enllà de la duració de l'assignatura, a través d'Internet. En la vida professional s'aprèn fent i, a través d'aquests projectes, els estudiants varen tenir la oportunitat de fer i produir uns materials que esperem que siguin útils. En el cas de Política Comparada, qualsevol periodista o ciutadà que necessiti consultar informació i anàlisi de qualitat sobre la política d'un país hi trobarà elements d'interès. Mentre que en el cas d'Avaluació de la Gestió Pública, qualsevol ciutadà que es preguntés fins a quin punt els nostres governs «progressen adequadament» o «necessiten millorar» en la gestió dels serveis públics hi trobarà igualment informació rellevant així com una certa classificació i anàlisi d'aquesta informació.
2. Creant un producte útil i visible externament a través d'Internet, es perseguia un segon objectiu principal: motivar i implicar els estudiants i defugir la passivitat i la comoditat dels plantejaments docents tradicionals en els quals el professor explica i els estudiants prenen apunts i demostren en els exàmens que són capaços de repetir el que ha dit el professor a classe. Els estudiants universitaris sovint es queixen que els ensenyaments que reben són excessivament teòrics o que quan fan un treball aplicat és irrellevant, artificial o allunyat dels problemes reals amb els quals es trobaran en sortir de la universitat. En definir un producte que es feia entre tots i que s'havia de poder ensenyar al món, els participants en l'assignatura s'havien d'activar i, amb major o menor intensitat, participar en un projecte que en tot moment es va percebre com a real i, com a mínim, potencialment rellevant.
3. El tercer objectiu principal va ser el canvi. Certament no es tracta de canviar per canviar però és cert que volíem que els estudiants tinguessin la percepció que estaven fent una assignatura que tenia continguts i plantejaments diferents. De fet, en la primera sessió del curs Política Comparada s'avisava als estudiants que podien canviar de grup i escoltar altres professors que seguien un plantejament més clàssic i que, de fet, oferien classes excel·lents sobre la política de tres o quatre països europeus. Els que es quedaven en el grup, però, es comprometien a treballar en la política de diversos països de diferents regions mundials que els hi eren assignats. En el mateix sentit, els estudiants d'Avaluació de la Gestió Pública assumien un àmbit de serveis públics —sanitat, educació, immigració, cooperació per al desenvolupament, etc.— del qual es feien responsables i sobre el qual havien d'aportar els documents i les anàlisis sol·licitats.

Finalment, el projecte buscava transcendir el caràcter acadèmic o tècnic de l'assignatura per convertir-la en una activitat social. En aquets sentit, al menys originàriament, hi havia un intent d'influir en el comportament dels estudiants, provocar una sèrie d'interaccions entre ells i algun impacte en el petit subsistema social que suposa cursar una assignatura. Aquest objectiu està relacionat amb la motivació i la satisfacció tant d'estudiants com de professors però anava una mica més enllà aprofitant que es tractava de grups relativament poc nombrosos que estaven acabant la carrera i que eren conscients que havien de treure tot el profit possible dels seus últims semestres a la universitat o, com a mínim, en el programa de la llicenciatura.

2. Descripció del treball

En aquest apartat es descriu el treball que van fer els estudiants, mentre que en el següent apartat sobre la metodologia s'explica breument com varem gestionar el projecte els professors. Donat que finalment es varen crear dues plataformes digitals, es presenta per separat la feina que es va demanar als estudiants.

En el projecte Política Comparada es va demanar a cada estudiant que assumís els continguts i l'anàlisi política i econòmica d'un país de cada una de les cinc regions en què es va dividir el món en aquesta assignatura: Àfrica, Àsia, Amèriques (nord, centre i sud) Europa i Orient Mitjà. La discussió a les classes es va fer per regions de manera que diferents estudiants poguessin fer aportacions a la discussió sobre temes concrets en funció del seu coneixement d'un país.

Així, per exemple, en tractar el desenvolupament democràtic a l'Orient Mitjà —una regió que es caracteritza per l'absència de règims democràtics amb l'excepció del Líban— el plantejament va consistir a discutir sobre la política i l'absència de democràcia en sistemes neotradicionals com Aràbia Saudita, en sistemes tecnocràtics repressius com Líbia o Síria i en règims clericals mobilitzadors com Iran, de forma que els estudiants podien percebre les diferències amb altres regions, a més de contrastar algunes teories sobre desenvolupament democràtic, amb casos reals.

Les informacions que es van demanar a cada estudiant van consistir en cinc arxius per país que s'havien d'ajustar amb força precisió al nombre de caràcters acordat per cada apartat:

1. Un arxiu de dades bàsiques, les mateixes per a tots els casos.
2. Un resum d'història.
3. Una descripció breu dels principals partits polítics i comentari dels últims cinc presidents del país.
4. Un resum d'anàlisi política.
5. Un resum d'anàlisi econòmica.

S'entenia que en relació amb els tres primers arxius només calia buscar la informació i presentar-la en el format demanat mentre que en el cas dels dos últims arxius havien de demostrar els coneixements adquirits durant el curs i jugar amb els concep-

tes presentats en les conferències teòriques dels professor aplicant-los a cada cas específic.

En el projecte *Avaluació de la Gestió Pública* es va demanar a grups de dos estudiants que assumissin un àmbit de serveis públics (sanitat, educació, immigració, cultura, recerca i universitats i cooperació per al desenvolupament). El projecte tenia per objectiu aportar evidències empíriques en relació amb el progrés (o en el seu cas, retrocés) de la sanitat catalana i espanyola en relació amb els objectius principals de cada sector. Així, per exemple, en el cas de sanitat, els objectius principals finalment inclosos tenen que veure amb la pràctica clínica de qualitat, l'accés als serveis sanitaris, l'eficiència de la despesa, la millora de la salut de la població i la garantia dels drets dels pacients.

Per a cada àmbit s'havien de preparar tres productes diferents:

1. Un quadre d'objectius principals i indicadors per cada objectiu principal;
2. Una relació de documents d'avaluació de l'àmbit procurant incloure-hi informes internacionals, europeus, espanyols i catalans;
3. Una anàlisi de la mesura en què aquests documents aporten dades objectives o subjectives (de percepció) relacionades amb els objectius principals i els indicadors identificats en el primer producte.

Cada grup havia de posar una nota (de 0 a 10) indicativa de la mesura en què els indicadors dels objectius principals de l'àmbit estan coberts per documents i informes públics o privats accessibles per qualsevol ciutadà que es proposi cercar la informació.

En aquest cas, doncs, hi havia un treball teòric i de consens amb la resta de participants de la classe sobre els objectius principals de cada àmbit, un treball de recerca d'informació tècnica i un treball de caràcter més analític sobre la quantitat i la qualitat de la informació inclosa en el conjunt de informes que cada grup havia trobat. Si es visita la pàgina web es veu ràpidament com alguns grups varen fer un treball de recerca notable en localitzar i analitzar documents procedents de l'àmbit internacional, supranacional, estatal, català i local.

3. Metodologia

En aquest projecte del qual han sortit les dues aplicacions comentades hi ha treballat un equip de quatre persones: dos professors i dos informàtics. La relació amb els estudiants s'ha establert a través del professors, que han donat tot el suport que han pogut als estudiants responnent les seves preguntes, buscant informació i reaccionant a les seves propostes.

Inicialment, s'havia pensat a crear una comissió mixta d'estudiants i professors per fer el control de qualitat dels materials que s'anaven produint però, finalment, van ser els professors els que varen assumir aquesta funció. Els informàtics han tingut un paper important en el disseny i el funcionament de la plataforma, ja que les seves propostes han anat modificant el pla inicial. La plataforma consisteix en una web que inclou una base de dades modificable per part de qualsevol estudiant o professor auto-

ritzat. Durant el curs la plataforma va permetre que qualsevol estudiant pogués consultar el treball de la resta de companys i al final del curs, una vegada revisats tots els materials pels professors, se li va donar visibilitat exterior.

Les principals etapes en el desenvolupament del producte van ser:

3.1. Elaboració del projecte

En aquesta etapa es va discutir la proposta amb els professors responsables de les assignatures seleccionades. Bàsicament, es va avaluar la informació disponible i la mesura en la qual el que ens proposàvem fer ja existia a Internet, els coneixements tècnics necessaris i les diferents opcions possibles de producte. Finalment, es va prendre la decisió d'implementar un projecte que coincideix bastant amb el que s'ha portat a terme.

3.2. Implementació del projecte

La implementació del projecte va començar un semestre abans que els estudiants cursessin l'assignatura, ja que va ser necessari preparar el disseny i posar en funcionament la plataforma digital. En aquest apartat, es van dissenyar les plataformes, ens van convèncer de la necessitat de combinar textos curts, quadres i imatges en la part més visible de la pàgina web amb informes descarregables que podien ser tan llargs com volguéssim. Aquesta estratègia es va seguir amb la plataforma d'Avaluació de la Gestió Pública, ja que la de Política Comparada es va construir sobre una base de dades que ja determinava on es podia incloure text i la seva extensió.

El següent pas va ser la presentació del projecte als estudiants en el marc de l'assignatura, en ambdós casos optatives. Des de l'inici del curs es va explicar els trets principals del projecte i es va presentar un calendari d'activitats per tal d'arribar al final del semestre amb un producte acabat que ells mateixos poguessin mostrar als seus familiars i amics. El calendari es va respectar i tant professors com informàtics vàrem fer un esforç per tenir els materials a punt i la plataforma funcionant sense errors abans del tancament del semestre.

Durant el semestre es van utilitzar aproximadament la meitat de les sessions presencials previstes per formar als estudiants en aspectes instrumentals i per discutir els seus progressos en la part de recollida d'informació i anàlisi que els corresponia. L'assignatura va ser, per tant, una combinació d'unes 14-15 conferències teòriques. Els professors es va comprometre a no fer-ne més d'aquest nombre per reservar temps per a les sessions de discussió en què, de forma ordenada, es va anar discutint el projecte, presentant el funcionament de la plataforma i discutint les aportacions dels estudiants per regions, en un cas, i àmbits de servei públic, en l'altre.

Un dels principals colls d'ampolla del projecte va ser la revisió dels textos per assegurar la veracitat de les informacions, la correcció en l'estil i, en general, l'ajust de les aportacions a uns criteris mínims de qualitat. En el procés de revisió es van detectar errors importants que podien desacreditar el conjunt del projecte. En aquesta fase la intenció inicial era que fossin els mateixos estudiants que anessin ajustant les seves apor-

tacions però donat que només teníem un quadrimestre ens varem haver de conformar amb una única iteració en el procés de revisió.

3.3. Difusió de l'experiència i ampliació de la plataforma amb noves categories

Un dels avantatges de la utilització de la plataforma digital és la seva ràpida difusió per Internet. Si bé l'experiència és molt recent en el moment d'escriure aquestes línies i encara les nostres pàgines no tenen vincles amb altres pàgines, esperem que cada vegada més gent les vagi descobrint, utilitzant i vinculant a altres plataformes.

Un cop assolits els objectius inicials sobre la base de la coproducció amb els estudiants, creiem que aquests instruments que hem creat poden tenir una major difusió si convidem professors —no només els que han participat en l'experiència— i experts a fer algunes aportacions qualitativament significatives. En aquest sentit hem inclòs un nou camp a Política Comparada, que anomenem «Opinió de l'expert» i hem convidat especialistes en polítiques sectorials a escriure informes curts d'anàlisi a partir de la informació i els informes que signen els estudiants que han cursat l'assignatura.

4. Resultats i conclusions

La innovació només existeix quan s'ha produït un resultat i en el nostre cas aquest existeix i es pot consultar a través d'Internet. Dels nostres quatre objectius principals creiem que el grau d'assoliment ha estat notable pel que fa a crear un producte socialment útil, fruit d'un esforç col·lectiu i amb voluntat de permanència més enllà de la duració d'un semestre acadèmic. La reacció dels estudiants també ha estat força positiva pel que fa a la motivació i la satisfacció amb les assignatures, el treball en equip i la percepció de canvi respecte al que havia estat més habitual en la seva experiència universitària.

Curiosament, en plantejar la qüestió de la innovació en la docència sovint es fa en termes de dificultats, d'obstacles i barreres, malgrat la necessitat objectiva d'innovació que perceben una part important dels actors per millorar la seva actuació, satisfer les demandes dels estudiants i enfortir la legitimitat de la universitat. La nostra experiència no ha trobat grans dificultats, cosa que ens confirma la idea que és possible introduir canvis i provar noves experiències en l'ensenyament universitari. Tan sols vàrem tenir la sensació que el punt de partida no era favorable en la mesura que alguns dels estudiants no semblaven molt motivats. Però fins i tot els més reticents van acabar implicant-s'hi i produint materials de qualitat relativament alta.

Pel que fa a la qualitat, certament ens hem trobat amb contribucions molt ben construïdes i altres que requereixen una revisió profunda. Creiem que, en part, l'excessiva atenció a aspectes formals pot haver anat en detriment d'aspectes de contingut. En aquest sentit, el producte no es caracteritza per la profunditat però sí per l'amplitud i per facilitar l'accés a recursos en termes que no existien abans. El dubte no és tant si el producte és útil externament —que ho és— com si els estudiants haurien après

més amb una aproximació més tradicional en la qual haguessin fet més treball de recerca a la biblioteca i de preparació d'un treball acadèmic. En teoria, però, hi ha prou assignatures que segueixen aquesta línia i entenem que la nostra aproximació està més propera a una experiència real de treball fora de la universitat.

En relació amb les plataformes creades, una de les qüestions no resoltes és la de la llengua. De moment, Política Comparada és una pàgina fonamentalment en català mentre que Avaluació de Gestió Pública té la voluntat d'oferir-ne el contingut en català i en castellà. De fet, alguns estudiants Erasmus van preparar continguts en anglès, que, de moment, no hem pogut incloure. Però el repte principal, ara que ja tenim la base, és ampliar-les encara més i aportar més que informació i recursos, anàlisi elaborada de qualitat, quelcom en què els universitaris haurien d'excel·lir i que resulta difícil de trobar.

Referències

- GOPALAKRISHNAN, S. i DAMANPOUR, F. (1997), «A Review of Innovation Research in Economics, Sociology and Technology Management», a *Omega, International Journal of Management Science* (25, 1) pp. 15-28.
- KANTER, R.M. (1988), «When a thousand flowers bloom: structural, collective and social conditions for innovation in organizations», a *Research in Organizational Behavior*, 10, pp. 169-211.
- OSBORNE, S. P. (1998), *Voluntary Organizations and Innovation in the Public Services*, London: Routledge.
- VAN DE VEN, A. (1986), «Central problems in the management of innovation», a *Management Science*, 32, pp. 590-607.
- ZALTMAN G., DUNCAN R., HOLBEK J. (1973) *Innovation and Organizations*, New York, John Wiley.

Enllaços d'interès

- Web de la innovació: <http://cpdp.uab.cat/politica>
- <http://www.xavierballart.com> [2008]

Paraules Clau

Digital, web, política, comparar, avaluació, Gestió Pública.

Finançament

Aquest projecte està finançat pel programa de l'AGAUR de Millora de la Qualitat Docent de les Universitats Catalanes (MQD) per a l'any 2006 (número identificador 2006MQD091).

Materials complementaris del CD-ROM

Demostració dels continguts virtuals de l'assignatura Política Comparada.

